

sem neidolatrično mnenje, resda največjim sem ter tja – o njegovi subtilnosti si pač lahko vsak bralec in bralka mislita svoje – brez laskanja, kajpada, priznava kakšno odliko. Na tem je brez dvoma, če le bralec ni preveč nečimern in če plemičevih z duhovitostjo prežetih izjav ne jemlje kot za kar vsevprek omalovažujoče, precej osvobajajočega in emancipirajočega materiala. Medtem ko je Kandid spričo odgovorov povsem zbeغان in osupel, saj je sam produkt formalnega izobraževanja in je zanj cona suverenega mišljenja tako rekoč *ubi leones*, pa je za njegovega spremljevalca Martina samostojen, resda nekoliko tog Pococurantev duh nalezljiv. Pococurante, ki bi ga lahko imeli za predstavnika kritično-refleksivnega razsvetljskega mišljenja (v nasprotju z mnemonično-sholastičnim, ki se vnaprej brez spraševanja sprijazni s predpisanim),³ takole odgovori na Kandidovo vprašanje, kako njegova Eksclenca razmišlja o Vergilu, Horacu in Ciceru:

»Strinjam se, je rekel Pococurante, da so druga, četrta in šesta knjiga njegove Eneide odlične; za tistega pobožnjakarja Eneja, silnega Kloanta, prijatelja Ahata, malega Askanija, bebavega kralja Latina pa mislim, da ni na svetu ni nič bolj hladnega in zoprnega. Imam pa že raje Tassa in tiste Ariostove zgodbe, ob katerih stoje za spasiš.

Dovolite, da vas vprašam, gospod, je rekel Kandid, Horaca pač radi vzamete v roke? – Nekaj pametnih misli je tam notri, je odgovoril Pococurante, ki razgledanemu človeku lahko pridejo prav, ker so zgoščene v nekaj energičnih verzov in se človeku zlahka vtisnejo v spomin. Prav nič pa me ne zanima njegovo potovanje v Brindisi, pa opisovanje neokusnih večerij ali krošnjarski prepiri med kaj vem katerim Pupilijem, za katerega pravi, da iz njegovih besed zaudarja gnoj, in še nekom drugim, katerega besede naj bi bile skisane. S skrajnim odporom sem bral tiste okorne verze, naperjene proti starkam in čarovnicam; in ne vem, kaj ima od tega, ko svojemu prijatelju Mecenu, ki ga uvršča med lirične pesnike, govori, da se s svojim vzvišenim čelom dotika zvezd. Tepec je, kdor misli, da mu mora biti pri slavnih avtorjih vse všeč. Jaz berem sam zase; ugaja mi samo tisto, kar je po moji meri.

Kandid, ki je bil vzgojen, da o ničemer ni presojal po svojih mislih, je bil krepko začuden nad tem, kar je slišal. Martinu pa se je Pococurantejevo razmišljanje zdelo precej razumno. – Oh, poglej, Cicero, je rekel Kandid. Stavim, da se tega velikega pisatelja ne morete in ne morete naveličati. – Nikoli ga ne berem, je odgovoril Benečan. Kaj me briga, če je zagovarjal Rabirija in Kluencija? Meni povsem zadoščajo vsi sodni procesi, v katerih sam razsojam; njegova filozofska dela bi se mi zdela bolj sprejemljiva, a ko sem videl, da dvo-

3 Več o tem gl. v raziskovalnem poročilu Kramberger, 2009.